

รูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของ
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดนครศรีธรรมราช*

The Model of Educational Administration
Based on Buddhist Method Department of
General Education Phrapariyattidham Schools,
Nakhon Si Thammarat

¹พระครูโสภณธรรมประดิษฐ์ (วีระพัฒน์ จันทร์ศรีนาค), ไมตรี จันทรา
และ พระครูพรหมเขตคณารักษ์

¹Phrakhrusophonthammapradit (Weerapat Junseinak), Maitree Jantra
and Phrakruprommakhetkanarak

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

¹Email: weerapat855@gmail.com



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารการศึกษา สร้างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี และตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 รูป/คน โดยเลือกตัวอย่างด้วยวิธีแบบเจาะจง และครูผู้สอนจำนวน 52 รูป/คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.975 และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลศึกษาสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี เป็นดังนี้ 1) ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับระบบงานวิชาการและไม่มีการติดตามดูแลอย่างเป็นระบบ 2) ขาดแคลนบุคลากร

ทางการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับศาสตร์และบุคลากรทางการศึกษาขาดความมั่นคงในอาชีพ 3) รัฐจัดสรรงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ และผู้บริหารขาดการชี้แจงงบประมาณแก่บุคลากร 4) ขาดการจัดการบริหารงานอย่างเป็นระบบและขาดการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกรับทราบ 2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมทั้ง 5 หลักธรรม เป็นดังนี้ 1) ตามหลักอิทธิบาท 4 มี 3 องค์ประกอบ 2) ตามหลักปัญญา 3 มี 2 องค์ประกอบ 3) ตามหลักสิกขา 3 มี 2 องค์ประกอบ 4) ตามหลักพรหมวิหาร 4 มี 4 องค์ประกอบ 5) ตามหลักสังคหวัตถุ 4 มี 3 องค์ประกอบ 3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ; การบริหารการศึกษา; พุทธวิธี

Abstract

The objectives of this research were as follows: to study the state of problems in educational administration; to create the model of educational administration based on Buddhist method; to examine the possibility to apply the model of educational administration based on Buddhist method to the department of general education, Phrapariyattidham Schools Nakhon Si Thammarat. A sample of 9 administrators and specialists were selected by using purposive sampling method. Along with 52 instructors were selected by using simple random sampling method. The instruments in this research are the questionnaire with the reliability of 0.975 and depth interview. The statistics used in the data analysis are frequency, percentage, mean, and standard deviation. There are 2 types of the analysis: Content Analysis and Exploratory Factor Analysis: EFA applied in this research.

The findings were as follows: 1. The results from studying the state of problems in educational administration based on Buddhist method in 4 areas revealed that in the academic administration area, the understanding in academic system is lack, and there is no systematically follow up. Therefore, there is no clarification in the administration. In the personnel administration area shown that the schools lack educational personals who have specialty related to the field. These educational personals also have no stability in their career. For the budget administration area, there is an insufficient in the supporting funds from the government. Therefore, the instructors received low compensation. The administrators also did not clarify the budget to the personals to acknowledge too. Finally, in the general administration area shown that the schools are lack of systematical administration; and lack of promotion to the public. 2. By creating the model of educational administration based on Buddhist, the results shown that there are 5 components in educational administration according to moral principles as follows: 1) Four Iddhippada with 3 components. 2) Wisdom 3 with 2 components. 3) Three studies with 2 components. 4) Four principles virtuous existence with 4 components. 5) Sangkahawatthu 4 with 3 components. 3. After examined the suitability and possibility of the model of educational administration based on Buddhist, the results revealed that there is the highest level of the suitability and possibility to apply the model to the administration.

Keywords: Model; Education Administration; Buddhist Method

บทนำ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการมุ่งพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นพระภิกษุ สามเณร ให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีความรู้ ประพฤติปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา และเป็นที่น่าชื่นชม นับตั้งแต่ที่ได้มีการก่อตั้งโรงเรียน เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนพร้อมทั้งเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู พระอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้ร่วมกันดำเนินการนานัปการเพื่อจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับพระมหากษัตริย์ อานันท (Phramaha Arkhom Arnantho, 2013) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาพระภิกษุสามเณรที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้มีโอกาสเล่าเรียนวิชาสามัญ เฉกเช่นเดียวกับเยาวชนทั่วไป เพื่อจะได้มีโอกาสพัฒนาตนเองทางการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม ควบคู่กันไป การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในปัจจุบันนี้ มีการบริหารคล้ายโรงเรียนสามัญทั่วไป เพียงแต่การจัดการศึกษานั้นทางด้านพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับสมณเพศเนื่องจากข้อจำกัดด้านขนาดหรือบุคลากรขององค์กร แต่ก็หวังที่จะมีผู้บริหารโรงเรียนมีคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่มีความรู้ความสามารถสูง สามารถบริหารโรงเรียนให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย เพราะเชื่อว่าโรงเรียน จะดีมีคุณภาพหรือไม่ขึ้น ขึ้นกับผู้บริหารเป็นสำคัญ (Wannasut, 2005)

ปัญหาในปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา บุคลากรที่เข้ามาสอนเป็นพระภิกษุ คุณภาพการศึกษาของความเป็นครูยังไม่พร้อม สอนได้แต่สอนไม่เป็น ระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่เทียบเท่ากับอาจารย์ที่จบจากสายวิชาสามัญมาโดยตรง และนอกจากนั้น ยังพบว่าการสร้างพันธสัญญา การดำเนินงานและการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับยังไม่ได้ มีการกำหนดให้มีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จะมีเพียงการดำเนินงานตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การพัฒนาไม่เด่นชัดอันเป็นแนวทางการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้นๆ เพื่อสร้างศาสนทายาทและดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนให้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ (Buddhist Studies Division, 2010) สอดคล้องกับพระมหากษัตริย์ อานันท (Phramaha Arkhom Arnantho, 2013) ได้กล่าวว่า การบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้บริหารจะเป็นผู้ดำเนินการเองเกือบทั้งหมด โดยอาศัยศรัทธาของชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่ โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเป็นพี่เลี้ยงในการบริหารจัดการศึกษา มักไม่ค่อยจะมีปัญหามากนักเพราะมีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา แต่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นั้น มีปัญหาเรื่องการดำเนินการเพราะงบประมาณไม่เพียงพอจึงดำเนินการต่อไปได้ สภาพการบริหารงานในเชิงวิชาการของโรงเรียนยังไม่เอื้อต่อการศึกษามีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหาร การบรรจุแต่งตั้งครู การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา รวมไปถึงการวางแผนการบริหารจัดการ ยังไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการได้ จำนวนนักเรียนที่ไม่มีความแน่นอน มีการย้ายเข้า ย้าย

ออก ตลอดเวลา จึงเป็นปัญหาทางการบริหารงานและมีผลสะท้อนถึงการที่จะมุ่งพัฒนาและกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาหาสรุปได้ว่า การบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา นั้น ประสบปัญหาในการดำเนินงานหลายด้าน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และบุคลากรในโรงเรียนจะต้องให้ความร่วมมือกันทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมจะต้องเป็นผู้มีความรู้ เข้าใจกระบวนการบริหารงาน รวมถึงต้องมีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักการนำหลักพุทธธรรม หรือพุทธวิธีบริหารมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยหลักพุทธวิธีในการวางแผน พุทธวิธีในการกำกับดูแล ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี ช่วยให้ได้แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้ได้มาตรฐานเกิดผลสำเร็จที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ครูผู้สอน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 71 รูป/คน แบ่งออกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 14 รูป/คน และครูผู้สอน จำนวน 57 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ

2. กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 52 รูป/คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ในการการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ทำการศึกษาเอกสาร รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เอกสาร ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อพัฒนารอบแนวคิดในการศึกษา และพัฒนาเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

2. ทำการตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งใช้ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และลักษณะการใช้ภาษา และทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 รูป/คน

3. สำนวจความคิดเห็นของการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 52 รูป/คน และทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งสิ้น 9 รูป/คน จากนั้นทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้างร่างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี

4. ทำการตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี โดยการสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) การบริหารจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 รูป/คน จากนั้นทำการปรับปรุงร่างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี

5. ทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี โดยผู้บริหารสถานศึกษา และสร้างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี ส่วนที่ 3 แบบประเมินร่างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี และส่วนที่ 4 แบบประเมินรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเก็บแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 52 รูป/คน และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร ส่วนที่ 2 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและทำการบันทึกข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เป็นการลดจำนวนตัวแปรโดยการสร้างปัจจัยร่วม (Common factor) ตามแนวคิดของ Hair และคณะ (2009) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบหลัก (Principle Component Analysis: PCA) ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มผู้บริหาร โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

สภาพปัญหาการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$ และ $SD=0.80$) หากพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$ และ $SD=0.76$) ซึ่งจะเห็นว่าการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับระบบงานวิชาการ ไม่มีการติดตามดูแลอย่างเป็นระบบ ทำให้ขาดความชัดเจนในการบริหารงาน ด้านการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$ และ $SD=0.84$) ซึ่งจะเห็นว่าโรงเรียนขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับศาสตร์ และบุคลากรทางการศึกษายังขาดความมั่นคงในอาชีพ ด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$ และ $SD=0.77$) ซึ่งจะเห็นว่าการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐไม่เพียงพอสำหรับการบริหารจัดการทำให้มีค่าตอบแทนผู้สอนน้อย และผู้บริหารขาดการชี้แจงงบประมาณให้แก่บุคลากรรับทราบ และด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$ และ $SD=0.83$) ซึ่งจะเห็นว่าโรงเรียนขาดการจัดการบริหารงานอย่างเป็นระบบและขาดการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกรับทราบ

2. รูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการสร้างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปได้รูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี ดังนี้

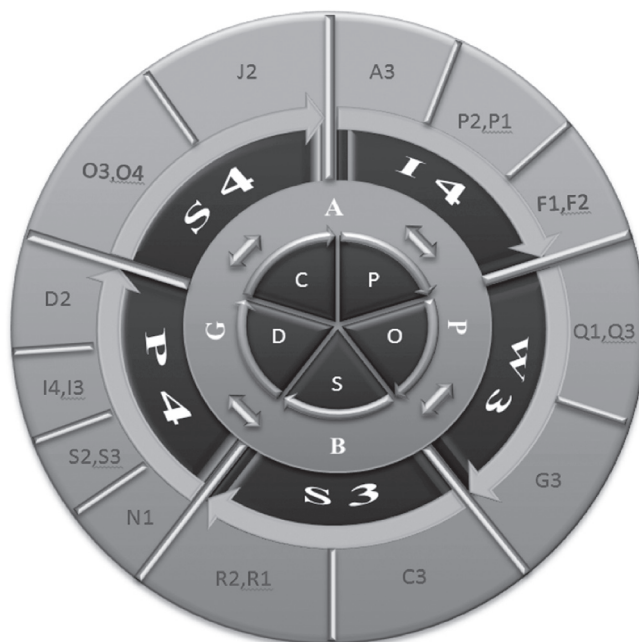
1. ด้านการวางแผน ตามหลักอิทธิบาท 4 มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่ 1 คือ สถานศึกษามีความเอาใจใส่ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ 2) องค์ประกอบที่ 2 คือ มีการวางแผนการดำเนินงานนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา และมีการวางแผนระบบการบริหารให้เท่าทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง 3) องค์ประกอบที่ 3 คือ มีการวางแผนในการบริหารงานบุคคล และมีการกำหนดทิศทาง พัฒนางานบุคคลและแผนการทำงานรวมถึงความรับผิดชอบ

2. ด้านการจัดองค์กร ตามหลักปัญญา 3 มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่ 1 คือ กำหนดแนวทางประชาสัมพันธ์ และมีการจัดระบบข่ายข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงกับโรงเรียนอื่นๆ 2) องค์ประกอบที่ 2 คือ มีการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรทั้งทางโลกและทางธรรมอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่ออำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

3. ด้านการจัดบุคลากร ตามหลักสิกขา 3 มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่ 1 คือ จัดให้มีการอบรมสัมมนาทางด้านวิชาการ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรให้แก่บุคลากร 2) องค์ประกอบที่ 2 คือ ประสานให้ความร่วมมือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการจัดการศึกษา และประสานประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่การจัดการศึกษา

4. ด้านการอำนวยการ ตามหลักพรหมวิหาร 4 มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่ 1 คือ มีการจัดหารายได้และผลประโยชน์ในรูปแบบที่หลากหลาย 2) องค์ประกอบที่ 2 คือ ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และขอขยายภารกิจของสถานศึกษาและชุมชน 3) องค์ประกอบที่ 3 คือ องค์กรมีการดำเนินการแก้ไขในการพัฒนาในฝ่ายงานบริหารงานบุคคล 4) องค์ประกอบที่ 4 คือ มีการชี้แจงให้บุคคลเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนตามกฎหมายระเบียบและข้อบังคับขององค์กร

5. ด้านการกำกับดูแล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่ 1 คือ การตรวจสอบติดตามผลผลิตในการใช้งบประมาณ และมีการประเมินผลการใช้งบประมาณเป็นระยะๆ อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมถูกต้องตามหลักเกณฑ์ 2) องค์ประกอบที่ 2 คือ บุคลากรภายในองค์กรมีความมั่นใจในการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาองค์กร สรุปรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี ได้ดังรูปที่ 1



รูปที่ 1 รูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากรูปที่ 1 สัญลักษณ์ของรูปแบบสามารถอธิบายได้ดังนี้

POSDC เป็นกระบวนการการบริหาร อธิบายได้ดังนี้

1. P = Planning คือ การวางแผน
2. O = Organizing คือ การจัดองค์กร
3. S = Staffing คือ การจัดบุคลากร
4. D = Directing คือ การอำนวยการ
5. C = Controlling คือ การกำกับดูแล

APBG คือ การบริหารการศึกษา หมายถึง การบริหารตามภารกิจหลัก 4 ด้าน มีดังนี้

1. A=Academic คือ การบริหารงานวิชาการ
2. P=Personnel คือ การบริหารงานบุคคล
3. B=Budget คือ การบริหารงานงบประมาณ
4. G=General คือ การบริหารงานทั่วไป

I4W3S3P4S4 คือ หลักพุทธธรรม มีอยู่ 5 หลักธรรม ดังนี้

1. I4 คือ อิทธิบาท 4
2. W3 คือ ปัญญา 3
3. S3 คือ สิกขา 3
4. P4 คือ พรหมวิหาร 4
5. S4 คือ สังคหวัตถุ 4

ส่วนประกอบขององค์ประกอบของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี อธิบายได้ดังนี้

- a3 = การเอาใจใส่ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการ
- p1 = การวางแผนระบบการบริหารให้เท่าทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง
- p2 = การวางแผนการดำเนินงานนวัตกรรมและเทคโนโลยี
- f1 = การวางแผนในการบริหารงานบุคคล
- f2 = การกำหนดทิศทางการพัฒนางานบุคคลและแผนการทำงาน
- q1 = การกำหนดแนวทางประชาสัมพันธ์
- q2 = การจัดระบบข่ายข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงกับโรงเรียนอื่นๆ
- g3 = การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรทั้งทางโลกและทางธรรม
- c3 = การอบรมสัมมนาทางด้านวิชาการทั้งภายในและภายนอกองค์กรให้แก่บุคลากร
- r1 = การประสานประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่การจัดการศึกษา
- r2 = การประสานความร่วมมือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา
- n2 = การจัดหารายได้และผลประโยชน์ในรูปแบบที่หลากหลายโดยไม่ขัดกับกฎหมายและระเบียบ
- s2 = การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัยและขอขยายภารกิจของสถานศึกษาและชุมชน
- s3 = การกำหนดแนวทางและความเชื่อมโยงในการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
- i3 = การสร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่องานปฏิบัติของผู้บริหาร
- i4 = การดำเนินการแก้ไขในการพัฒนาในฝ่ายงานบริหารงานบุคคล
- d2 = การชี้แจงให้บุคคลเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนตามกฎหมายและข้อบังคับขององค์กร
- o3 = การตรวจสอบติดตามผลผลิตในการใช้งบประมาณ
- o4 = การประเมินผลการใช้งบประมาณเป็นระยะอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมถูกต้องตามหลักเกณฑ์
- j2 = การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาองค์กร

3. ผลตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$ และ $SD=0.45$) ซึ่งด้านการวางแผนตามหลักอิทธิบาท 4 ($\bar{X}=4.73$ และ $SD=0.45$) ด้านการจัดองค์กรตามหลักปัญญา 3 ($\bar{X}=4.73$ และ $SD=0.45$) ด้านการจัดบุคลากรตามหลักสิกขา 3 ($\bar{X}=4.91$ และ $SD=0.29$) ด้านการอำนวยการตามหลักพรหมวิหาร 4 ($\bar{X}=4.82$ และ $SD=0.39$) ด้านการกำกับดูแลตามหลัก

สังคหวัตถุ 4 ($\bar{X}=4.64$ และ $SD=0.48$) จะเห็นว่าทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการนำรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีไปใช้ พบว่า ขั้นตอนการเตรียมการ ($\bar{X}=4.73$ และ $SD=0.45$) ขั้นตอนการสร้างความตระหนัก ($\bar{X}=4.55$ และ $SD=0.50$) ขั้นตอนการวางแผนดำเนินการ ($\bar{X}=4.55$ และ $SD=0.77$) ขั้นตอนการดำเนินการ ($\bar{X}=4.64$ และ $SD=0.48$) และขั้นตอนการประเมินผล ($\bar{X}=4.91$ และ $SD=0.29$) ทุกขั้นตอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการตรวจความเหมาะสมของรูปแบบการบริการการศึกษาตามพุทธวิธี

รูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านการวางแผน ตามหลักอิทธิบาท 4	4.73	0.45	มากที่สุด
ด้านการจัดองค์กร ตามหลักปัญญา 3	4.73	0.45	มากที่สุด
ด้านการจัดบุคลากร ตามหลักสิกขา 3	4.91	0.29	มากที่สุด
ด้านการอำนวยความสะดวก ตามหลักพรหมวิหาร 4	4.82	0.39	มากที่สุด
ด้านการกำกับดูแล ตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.64	0.48	มากที่สุด
ภาพรวมรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี	4.73	0.45	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการนำรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีไปใช้

กระบวนการนำรูปแบบไปใช้	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
ขั้นตอนการเตรียมการ	4.73	0.45	มากที่สุด
ขั้นตอนการสร้างความตระหนัก	4.55	0.50	มากที่สุด
ขั้นตอนการวางแผนดำเนินการ	4.55	0.50	มากที่สุด
ขั้นตอนการดำเนินการ	4.64	0.48	มากที่สุด
ขั้นตอนการประเมินผล	4.91	0.29	มากที่สุด

รูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.82$ และ $SD=0.39$) ซึ่งด้านการวางแผนตามหลักอิทธิบาท 4 ($\bar{X}=4.82$ และ $SD=0.39$) ด้านการจัดองค์กรตามหลักปัญญา 3 ($\bar{X}=4.91$ และ $SD=0.29$) ด้านการจัดบุคลากรตามหลักสิกขา 3 ($\bar{X}=4.91$ และ $SD=0.29$) ด้านการอำนวยความสะดวกตามหลักพรหมวิหาร 4 ($\bar{X}=4.91$ และ $SD=0.29$) ด้านการกำกับดูแลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{X}=4.73$ และ $SD=0.45$) จะเห็นว่าทุกด้านมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความเป็นไปได้ของกระบวนการนำรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีไป

ใช้ พบว่า ขั้นตอนการเตรียมการ ($\bar{X}=4.82$ และ $S.D.=0.39$) ขั้นตอนการสร้างความตระหนัก ($\bar{X}=4.64$ และ $S.D.=0.48$) ขั้นตอนการวางแผนดำเนินการ ($\bar{X}=4.64$ และ $S.D.=0.48$) ขั้นตอนการดำเนินการ ($\bar{X}=4.73$ และ $S.D.=0.45$) และขั้นตอนการประเมินผล ($\bar{X}=4.91$ และ $S.D.=0.29$) ทุกขั้นตอนมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการตรวจความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี

รูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี	$\bar{X}$	SD	ระดับความเป็นไปได้
ด้านการวางแผน ตามหลักอิทธิบาท 4	4.82	0.39	มากที่สุด
ด้านการจัดองค์กร ตามหลักปัญญา 3	4.91	0.29	มากที่สุด
ด้านการจัดบุคลากร ตามหลักสิกขา 3	4.91	0.29	มากที่สุด
ด้านการอำนวยการ ตามหลักพรหมวิหาร 4	4.91	0.29	มากที่สุด
ด้านการกำกับดูแล ตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.73	0.45	มากที่สุด
ภาพรวมรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี	4.82	0.39	มากที่สุด

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของกระบวนการนำรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีไปใช้

กระบวนการนำรูปแบบไปใช้	$\bar{X}$	SD	ระดับความเป็นไปได้
ขั้นตอนการเตรียมการ	4.82	0.39	มากที่สุด
ขั้นตอนการสร้างความตระหนัก	4.64	0.48	มากที่สุด
ขั้นตอนการวางแผนดำเนินการ	4.64	0.48	มากที่สุด
ขั้นตอนการดำเนินการ	4.73	0.45	มากที่สุด
ขั้นตอนการประเมินผล	4.91	0.29	มากที่สุด

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลศึกษาสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า การทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบงานวิชาการ ซึ่งไม่มีการติดตามดูแลอย่างเป็นระบบควรแก้ปัญหาโดยการอบรมพัฒนาครูและบุคลากร 2) ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า โรงเรียนขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับศาสตร์ นอกจากนี้บุคลากรทางการศึกษาขาดความมั่นคงในอาชีพ ควรมีการเพิ่มเงินเดือนหรือจัดสวัสดิการให้กับบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การบริหารงานบุคคลมีประสิทธิภาพที่ดี

ผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน โรงเรียน และองค์กรอื่น 3) ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐไม่เพียงพอสำหรับการบริหารจัดการ ทำให้มีค่าตอบแทนอาจารย์ผู้สอนมีค่อนข้างน้อย รวมถึงผู้บริหารขาดการชี้แจงงบประมาณให้แก่บุคลากรทราบ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า โรงเรียนขาดการจัดการบริหารงานอย่างเป็นระบบ และขาดการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาสมบัติ ธนปัญญา (Phramaha Sombut Tanaphunyo, 2015) ที่ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม พบว่า ครูมีความรู้และทักษะในการสอนไม่เพียงพอ โรงเรียนมีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการบริหาร มีครูไม่ตรงสายงาน และการบริหารจัดการไม่เป็นระบบ และสอดคล้องกับพระมหาธีรวัฒน์ พันธุ์ศรี (Phramaha Teerawat Phansi, 2012) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่พบว่า ความไม่เพียงพอด้านเงินงบประมาณที่จัดสรร ส่งผลกระทบต่อบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากความไม่มั่นคงในอาชีพ และคุณภาพการศึกษา

ผลการสร้างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (Phradhamkosachan Prayoon Dhammacitto, 2006) ที่ได้กล่าวถึงหน้าที่ของนักบริหารไว้ 5 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์กร งานบุคลากร การอำนวยความสะดวก และการกำกับดูแล และสอดคล้องกับสมาน อัสวภูมิ (Aussavaphum, 2014) ที่กล่าวว่าการบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการในการดำเนินงานด้านการศึกษา ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย การตัดสินใจและการวางแผน การจัดหาและบริหารงานบุคคล การจัดหาและบริหารทรัพยากรปัจจัย การอำนวยความสะดวกและการทำงานและการประเมินผลการดำเนินงาน ในภารกิจหลักของ การจัดการศึกษา งานบริหารทั่วไป การบริหารการงานและงบประมาณ การบริหารงานบุคคล เป็นงานสนับสนุน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านการวางแผน ตามหลักอริยบท 4 พบว่าสถานศึกษามีความเอาใจใส่ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผนการดำเนินงานนวัตกรรมและเทคโนโลยี การวางแผนระบบการบริหารให้เท่าทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง มีการวางแผนในการบริหารงานบุคคล โดยจะต้องมีคุณลักษณะ เช่น การไว้วางใจกันได้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ไม่เบียดเบียน ไม่ทะเลาะ ไม่กดขี่ข่มเหง ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เป็นต้น และมีการกำหนดทิศทาง พัฒนางานบุคคลและแผนการทำงานรวมถึงความรับผิดชอบ ซึ่งทำให้สังคมภายในโรงเรียนมีความสงบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับพุทธวิธีในการวางแผนของพระพุทธเจ้าที่มีการใช้วิธีสังคายนากำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และพันธกิจขององค์กรให้มีความชัดเจน ซึ่งเป็นการนำหลักธรรมอริยบท 4 ไปปฏิบัติเพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จและเจริญเติบโต

ด้านการจัดองค์กร ตามหลักปัญญา 3 พบว่ากำหนดแนวทางประชาสัมพันธ์ มีการจัดระบบข่ายข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงกับโรงเรียนอื่น และมีการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรทั้งทางโลกและทางธรรมอย่างต่อเนื่อง ให้เกิดกลไกในการกระจายอำนาจและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อ

อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับพุทธวิธีในการจัดองค์กรที่พระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งพระสารีบุตรให้เป็นพระธรรมเสนาบดีเป็นอัครสาวกฝ่ายขวา รับผิดชอบงานด้านวิชาการ พระมหาโมคคัลลานะเป็นอัครสาวกฝ่ายซ้าย รับผิดชอบงานด้านบริหาร พระอานนท์เป็นเลขานุการส่วนพระองค์ และทรงแต่งตั้งสาวกทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์เป็นเอตทัคคะ คือ ผู้ชำนาญการที่รับภาระงานด้านต่างๆ เช่น พระมหากัสสปะเป็นผู้ชำนาญด้านธุดงค์ พระปุลณณะมนตานีบุตร เป็นผู้ชำนาญด้านการแสดงธรรม จิตตคหบดี เป็นผู้ชำนาญด้านการแสดงธรรม (Mahachulalongkornrajavidyalaya, 1996) การแต่งตั้งเอตทัคคะนี้เป็นตัวอย่างของการกระจายอำนาจและการใช้คนให้เหมาะกับงานในพระพุทธศาสนา

ด้านการจัดบุคลากร ตามหลักสิกขา 3 พบว่าจัดให้มีการอบรมสัมมนาทางด้านวิชาการ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรให้แก่บุคลากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม ประสานให้ความร่วมมือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการจัดการศึกษา และประสานประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่การจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนาและสถานประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับพุทธวิธีในการบริหารงานบุคคล (Mahachulalongkornrajavidyalaya, 1996) ที่กล่าวว่าระบบการศึกษาในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากร トラバใดที่บุคลากรยังไม่บรรลุเป็นพระอรหันต์ผู้นั้นก็ต้องได้รับการศึกษาอบรมตลอดไป โดยยึดหลักไตรสิกขา คือศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกอบรม (Training) ที่เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าจะเป็นการเรียน การสอนในทางทฤษฎี (Teaching) สำหรับการบริหารในทางพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่การจัดการศึกษาอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างดี

ด้านการอำนวยการ ตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่ามีการจัดหารายได้และผลประโยชน์ในรูปแบบที่หลากหลายโดยไม่ขัดกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย และขอขยายภารกิจของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาทุกรูปแบบทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย กำหนดแนวทางและความเชื่อมโยงในการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานพระพุทธศาสนา องค์การมีการดำเนินการแก้ไขในการพัฒนาฝ่ายงานบริหารงานบุคคล โดยการสร้างจิตสำนึกที่ดี สร้างคุณค่าในการทำงานให้มีคุณภาพ และสร้างสังคมให้น่าอยู่มากขึ้น มีการสร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อปฏิบัติงานของผู้บริหารในการบริหารงานบุคคล และมีการชี้แจงให้บุคคลเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนตามกฎหมายและข้อบังคับขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับพุทธวิธีในการอำนวยการ (Mahachulalongkornrajavidyalaya, 1996) ที่กล่าวว่าคุณสมบัติที่สำคัญการบริหารของพระพุทธเจ้า คือ ความสามารถในการสื่อสารกับคนทั่วไป โดยใช้หลักการอธิบายขั้นตอนของการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ช่วยให้สมาชิกปฏิบัติตามได้ง่าย อธิบายให้เข้าใจและเห็นชอบกับวิสัยทัศน์จนเกิดศรัทธาและความรู้สึกร่วมต้องฟันฝ่าให้ไกลและไปให้ถึง ปลุกใจให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีความกระตือรือร้นในการดำเนินการไปสู่เป้าหมาย และสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันแบบกัลยาณมิตร ซึ่งจะส่งเสริมให้สมาชิกมีความสุขในการทำงาน

ด้านการกำกับดูแล ตามหลักสังคหัตถ์ 4 พบว่าการตรวจสอบติดตามผลผลิตในการใช้งบประมาณ มีการประเมินผลการใช้งบประมาณเป็นระยะๆ อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และบุคลากรภายในองค์กรมีความมั่นใจในการพูดมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับพุทธวิธีในการกำกับดูแลที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดวิธีการในการกำกับดูแลเพื่อให้พระสงฆ์มีวินัยในตนเอง มีการประเมินตนเองและการกระจายอำนาจให้คณะสงฆ์กำกับดูแลกันเอง ทั้งนี้กระบวนการกำกับดูแลความประพฤติของพระสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้นั้น เป็นหลักประกันความมั่นคงและความบริสุทธิ์ผุดผ่องของคณะสงฆ์

สรุป

การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก และด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก และจากการสร้างรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธี พบว่า 1) ด้านการวางแผน ตามหลักอิทธิบาท 4 มี 3 องค์ประกอบ 2) ด้านการจัดองค์กร ตามหลักปัญญา 3 มี 2 องค์ประกอบ 3) ด้านการจัดบุคลากร ตามหลักสิกขา 3 มี 2 องค์ประกอบ 4) ด้านการอำนวยการ ตามหลักพรหมวิหาร 4 มี 4 องค์ประกอบ 5) ด้านการกำกับดูแล ตามหลักสังคหัตถ์ 4 มี 2 องค์ประกอบ และจากการตรวจสอบรูปแบบการบริหารการศึกษาตามพุทธวิธีมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรนำรูปแบบการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน ปรับปรุง พัฒนาการบริหารงาน เพื่อพัฒนาบุคลากรและการศึกษาของสถานศึกษา ควรนำรูปแบบการบริหารตามหลักปัญญา 3 ไปใช้ในการจัดองค์กรเกี่ยวกับระบบสารสนเทศและทำการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคคลภายนอก ควรนำรูปแบบการบริหารตามหลักสิกขา 3 ไปใช้ในการประสานความร่วมมือ ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถในการจัดการศึกษา เช่น การจัดอบรม สัมมนา ให้แก่บุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น ควรนำรูปแบบการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการศึกษาหาแนวทางจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ ดำเนินการแก้ไข พัฒนางานบริหารงานบุคคล โดยทำความเข้าใจชี้แจงให้บุคลากรเข้าใจในบทบาทหน้าที่ เพื่อสร้างความตระหนักในสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ควรนำ

รูปแบบการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการกำกับดูแลในการตรวจสอบติดตามผลการบริหารงานของโรงเรียน เพื่อให้มีความถูกต้องตามหลักเกณฑ์

2. ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรนำรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธวิธี ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้เป็นรูปธรรม ชัดเจน และมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษารูปแบบการศึกษาตามหลักธรรมอื่นๆ ในลักษณะการพัฒนาแนวทางการบริหารของแต่ละหลักธรรม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบระหว่างหลักธรรม เพื่อตรวจสอบและเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพัฒนารูปแบบการบริหาร

4. ควรมีการศึกษาองค์ประกอบอื่นเพิ่มเติม เพื่อสามารถอธิบายความผันแปรของแต่ละองค์ประกอบได้มากขึ้น

References

- Aussavaphum, S. (2014). *School Administration According to Modern Education Reform*. Ubon Ratchathani: Ubonkrit Offset Printing.
- Buddhist Studies Division. (2010). National Office of Buddhism. *Strategic Plan and Action Plan Education Development Buddhist Scripture School Ordinary Department of General Education 2010-2019 BE*. Bangkok: Buddhist Studies Division
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Hair, J.F. Black, W.C. Babin, B.J. Anderson, R.E. & Tatham, R.L. (2009). *Analise Multivariate De dados*. (6th ed.). Porto Alegre: Bookman Editora.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya. (1996). *Thai Tripitaka Version*. Bangkok: MCU Press.
- Phradhamkosachan (Prayoon Dhammacitto). (2006). *Buddhism method of administration*. MCU Press.
- Phramaha Teerawat Phansi. (2012). *Presentation of the financial resource management model for Phrapariyattidham Schools General Education*. Doctor of Philosophy Graduate School Chulalongkorn University.

- Phramaha Sombut Tanaphunyo. (2015). *Buddhist strategy in the Administration of Phrapariyattidham Schools General Education*. The doctoral program in Buddhist Studies Program in Public Administration Graduate School. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Arkhom Arnantho (Khomkhum). (2013). *The Buddhist Principles of manager in administration for Phrapariyattidham Schools Nakhon Sawan province*. Master of Arts Program in Buddhist Studies Graduate School. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Wannasut, A. (2005). *A study of the characteristics of future professional school administrators*. Research report. Graduate School: Rajabhat Institute Buriram.